

Арт-терапевтична
Асоціація

Енциклопедичний словник з АРТ-ТЕРАПІЇ

Київ – 2017

УДК 159.98
ББК 84.5

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої Ради
Українського науково-методичного центру
практичної психології і соціальної роботи НАПН України
(Протокол № 6 від 18 вересня 2017 року)*

Рецензенти:

Ларіна Тетяна Олександрівна, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Коробанова Ольга Леонідівна, кандидат психологічних наук, науковий співробітник лабораторії психології малих груп і між групових відносин Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Музиченко Ірина Вікторівна, кандидат психологічних наук, науковий співробітник лабораторії прикладної психології освіти УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України.

Наукова експертиза:

Подкоритова Лариса Олександрівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології і педагогіки Хмельницького національного університету, керівник Хмельницького осередка ВГО «Арт-терапевтична асоціація».

Енциклопедичний словник з арт-терапії / О.Л. Вознесенська, О.М. Скар, О.А. Бреусенко-Кузнецов, О.О. Деркач, Л.В. Мова та ін.; [за заг. наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. – К. : Видавець ФОП Назаренко Т. В., 2017. – 312 с.

Енциклопедичний словник є першим в Україні академічним довідковим виданням з арт-терапії, яка є потужним методом зцілення і розвитку особистості за допомогою творчості та мистецтва. Всебічний аналіз стану розвитку арт-терапії в світі надав можливість вибудувати в словнику цілісну ґрунтовну систему знань: статті описують основні поняття арт-терапії, її напрями, форми роботи, механізми дії, базові техніки, методики; представляють персоналії в галузі арт-терапії. У підготовці статей використані класичні матеріали з арт-терапії зарубіжних фахівців і новітні розробки та дослідження вітчизняних арт-терапевтів.

Метою видання є допомога в структуруванні і впорядкуванні знань щодо термінів та методів арт-терапії, розвиток психологічної культури і професійної компетентності фахівців соціономічних професій, підвищення ефективності надання психолого-педагогічної допомоги людині.

Адресований викладачам психології, студентам, науковцям, учителям, практичним психологам, працівникам соціальних служб й іншим фахівцям, які застосовують у своїй роботі методи арт-терапії.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Умовні позначення.....	5
Автентичний рух (Мова Л.В.).....	6
Автопортрет (Галіцина Л.В.).....	6
Адамсон Едвард (Вознесенська О.Л.).....	8
Акварель по-мокрому (Вознесенська О.Л.).....	8
Акватиція (Скнар О.М.).....	10
Активна уява (Скнар О.М.).....	11
Александр Фредерік Магіас (Скнар О.М.).....	12
Александера Метод (Мова Л.В.).....	13
Американська арт-терапевтична асоціація (Гундертайло Ю.Д.).....	14
Аналіз руху Лабана (Мова Л.В., Скнар О.М.).....	15
Андерсен-Уоррен Медлін Енн (Вознесенська О.Л.).....	18
Арт-коучинг (Вознесенська О.Л.).....	18
Арт-педагогіка (Деркач О.О.).....	19
Арт-педагогічна взаємодія (Деркач О.О.).....	21
Арт-педагогічна діяльність (Деркач О.О.).....	22
Арт-педагогічне середовище (Деркач О.О.).....	23
Арт-педагогічний процес (Деркач О.О.).....	24
Арт-педагогічний супровід (Деркач О.О.).....	24
Арт-педагогічні задачі (Деркач О.О.).....	24
Арт-педагогічні засоби (Деркач О.О.).....	26
Арт-терапевтична асоціація (Вознесенська О.Л.).....	27
Арт-терапевтична психодіагностика (Вознесенська О.Л., Гундертайло Ю.Д.).....	29
Арт-терапевтична методика (Вознесенська О.Л.).....	33
Арт-терапевтична сесія (Вознесенська О.Л.).....	34
Арт-терапевтична студія (Скнар О.М.).....	35
Арт-терапевтична техніка (Вознесенська О.Л.).....	37
Арт-терапевтична технологія (Вознесенська О.Л.).....	37
Арт-терапія у широкому значенні (Вознесенська О.Л.).....	38
Арт-терапія у вузькому значенні (Вознесенська О.Л.).....	41
Арт-терапія гештальт-орієнтована (Вознесенська О.Л.).....	42
Арт-терапія гуманістична (Скнар О.М.).....	43
Арт-терапія ініціаційна (Вознесенська О.Л.).....	44
Арт-терапія постмодерністська (Вознесенська О.Л.).....	45
Арт-терапія психодинамічна (Скнар О.М.).....	48
Арт-терапія трансперсональна (Скнар О.М.).....	50
Арт-терапія феноменологічна (Скнар О.М.).....	51
Арт-терапія фольклорна (Деркач О.О., Мова Л.В.).....	52
Арт-терапевтичні шкали формальних елементів (Гундертайло Ю.Д.).....	53

Архетип (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	54
Асамбляж (Скнар О.М.).....	55
Афанасьєв Олександр Миколайович (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	55
Бартенієфф Імгард (Мова Л.В., Скнар О.М.).....	57
Беттельхейм Бруно (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	58
Бібліотерапія (Скнар О.М.).....	58
Боді-арт-терапія (Вознесенська О.Л.).....	61
Бодіворк (Мова Л.В., Скнар О.М.).....	62
Британська асоціація арт-терапевтів (Вознесенська О.Л.).....	63
Бурно Марк Євгенович (Вознесенська О.Л.).....	64
Буслаєв Федір Іванович (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	65
Вачков Ігор Вікторович (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	66
Ведене малювання (Вознесенська О.Л.).....	66
Веселовський Олександр Миколайович (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	68
Вігман Мері (Вознесенська О.Л., Мова Л.В.).....	69
Візуалізація (Скнар О.М.).....	70
Віннікотт Дональд Вудс (Скнар О.М.).....	73
Види арт-терапії (Вознесенська О.Л.).....	74
Види ігрової психотерапії (Науменко О.М.).....	75
Вокалотерапія (Вознесенська О.Л., Деркач О.О.).....	77
Гантт Лінда (Гундертайло Ю.Д.).....	78
Глина. Матеріали пластичні для ліплення (Вознесенська О.Л.).....	79
Гра (Вознесенська О.Л.).....	81
Графіка (Вознесенська О.Л.).....	82
Графічні матеріали для малювання (Вознесенська О.Л.).....	82
Грейнджер Роджер (Вознесенська О.Л.).....	84
Дікмманн Ганс (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	85
Дихання (Мова Л.В.).....	85
Драматерапія (Вознесенська О.Л.).....	87
Експресія (Вознесенська О.Л.).....	89
Еліаде Мірча (Скнар О.М.).....	89
Ельконін Данило Борисович (Науменко О.М.).....	91
Емпатія (Вознесенська О.Л.).....	92
Естес Кларісса Пінкола (Скнар О.М.).....	93
Європейський консорціум арт-терапевтичної освіти (Гундертайло Ю.Д.)..	94
Живопис (Вознесенська О.Л.).....	95
Заземлення (Вознесенська О.Л.).....	96
Затиск м'язовий (Мова Л.В.).....	97
Захаров Олександр Іванович (Науменко О.М.).....	97
Звукотерапія (Деркач О.О., Мова Л.В.).....	98
Зінкевич-Євстігнєєва Тетяна Дмитрівна (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	99

Ігрова піскова терапія (Науменко О.М.).....	100
Ігрова психотерапія (Науменко О.М.).....	101
Ідеокінез (Мова Л.В.).....	103
Ізотерапія (Вознесенська О.Л.).....	103
Імпровізація (Мова Л.В.).....	103
Імпровізація танцювально-рухова (Мова Л.В.).....	105
Ініціація (Гундертайло Ю.Д.).....	106
Інсайт (Вознесенська О.Л.).....	108
Інсталяція (Вознесенська О.Л., Скнар О.М.).....	109
Інтеріоризація (Вознесенська О.Л.).....	110
Інтерпретація в арт-терапії (Вознесенська О.Л.).....	110
Казка (Вознесенська О.Л.).....	113
Казка дидактична (Деркач О.О.).....	113
Казка медитативна (Деркач О.О.).....	114
Казка психокорекційна (Бреусенко-Кузнєцов О.А., Деркач О.О.).....	114
Казка психологічна (психоказка) (Бреусенко-Кузнєцов О.А.).....	115
Казка психотерапевтична (Бреусенко-Кузнєцов О.А., Деркач О.О.).....	116
Казка художня (Деркач О.О.).....	117
Казка чарівна. Казкотерапевтичні підходи до розуміння (Бреусенко-Кузнєцов О.А.).....	119
Казка чарівна. Тлумачні підходи: загальна класифікація (Бреусенко-Кузнєцов О.А.).....	122
Казкотерапія (Бреусенко-Кузнєцов О.А., Деркач О.О.).....	123
Калфф Дора (Науменко О.М.).....	124
Каракулі (Скнар О.М.).....	125
Катарсис (Савінов В.В.).....	127
Кемпбелл Джозеф Джон (Вознесенська О.Л.).....	128
Кестенберг Аналіз (Вознесенська О.Л.).....	130
Кінесфера (Мова Л.В., Скнар О.М.).....	131
Кінотерапія (Вознесенська О.Л.).....	133
Кляйн Мелані (Скнар О.М.).....	137
Колаж (Скнар О.М.).....	139
Колошина Тетяна Юрійвна (Гундертайло Ю.Д.) (Гундертайло Ю.Д.).....	141
Кольоротерапія (Вознесенська О.Л., Гундертайло Ю.Д.).....	142
Конструювання (Скнар О.М.).....	144
Контактна імпровізація (Мова Л.В., Скнар О.М.).....	146
Контейнерування (Вознесенська О.Л.).....	148
Концепція Комплексної Казкотерапії (Деркач О.О.).....	149
Копитін Олександр Іванович (Гундертайло Ю.Д.).....	150
Крамер Едіт (Вознесенська О.Л.).....	151
Креативність (Вознесенська О.Л.).....	153

Лабан аналіз (Мова Л.В.).....	154
Лабан Рудольф фон (Мова Л.В., Скнар О.М.).....	154
Лабіринт (Бреусенко-Кузнєцов О.А., Скнар О.М.).....	156
Ландшафтна арт-терапія (Вознесенська О.Л.).....	159
Лебедева Людмила Дмитрівна (Гундертайло Ю.Д.).....	161
Леві-Строс Клод (Скнар О.М.).....	162
Легенда (Бреусенко-Кузнєцов О.А., Вознесенська О.Л.).....	164
Легендотерапія (Бреусенко-Кузнєцов О.А.).....	164
Ліплення (Вознесенська О.Л.).....	165
Лялька (Вознесенська О.Л.).....	166
Лялькотерапія (Вознесенська О.Л., Галіцина Л.В.).....	167
МакНіфф Шон (Вознесенська О.Л.).....	169
Малювання (Вознесенська О.Л.).....	170
Малюнок (Вознесенська О.Л.).....	171
Мандала (Вознесенська О.Л.).....	171
Маріонетка (Вознесенська О.Л.).....	173
Маска (Галіцина Л.В.).....	175
Маскотерапія (Галіцина Л.В.).....	176
Матеріали в арт-терапії (Вознесенська О.Л.).....	177
Матеріали для скріплення (Вознесенська О.Л.).....	179
Матеріали пластичні (Вознесенська О.Л.).....	179
Медитативні техніки (Скнар О.М.).....	180
Медіа-арт-терапія (Вознесенська О.Л.).....	181
Метафора (Бреусенко-Кузнєцов О.А.).....	182
Метафоричні асоціативні карти (Вознесенська О.Л.).....	183
Метафоричність (Вознесенська О.Л.).....	184
Мистецтво (Вознесенська О.Л.).....	185
Міф (Гундертайло Ю.Д.).....	186
Модель екзистенційного тлумачення чарівної казки (Бреусенко-Кузнєцов О.А.).....	188
Моделювання (Вознесенська О.Л.).....	189
Монотипія (Вознесенська О.Л.).....	190
Морено Якоб Леві (Савінов В.В.).....	191
Музична терапія (Деркач О.О.).....	192
Музична терапія: рецептивна (пасивна) форма (Деркач О.О.).....	195
Музична терапія: творча (активна) форма (Деркач О.О.).....	196
Мультимодальність в арт-терапії (Вознесенська О.Л.).....	197
Назлюян Гагик Мікаелович (Галіцина Л.В.).....	199
Напрямок арт-терапії (Вознесенська О.Л.).....	199
Наумбург Маргарет (Вознесенська О.Л.).....	200
Образотворча діяльність (Вознесенська О.Л.).....	201

Образотворча терапія (Вознесенська О.Л.)	201
Основи Бартенієфф (Мова Л.В.)	201
Основи Бартенієфф і Лабан-аналіз (Мова Л.В.)	204
Папір (Вознесенська О.Л.)	205
Папір. Матеріали для малювання (Вознесенська О.Л.)	205
Папір. Матеріали для ліплення (Вознесенська О.Л.)	206
Перформанс (Вознесенська О.Л.)	207
Піскова терапія (Вознесенська О.Л.)	208
Пластилін. Матеріали пластичні для ліплення (Вознесенська О.Л.)	209
Пластиціювання (Вознесенська О.Л.)	210
Плейбек-театр (Савінов В.В.)	211
Портретний метод Г. Назлояна (Галіцина Л.В.)	213
Потебня Олександр Опанасович (Бреусенко-Кузнецов О.А.)	215
Проекція (Вознесенська О.Л.)	215
Пропп Володимир Якович (Бреусенко-Кузнецов О.А.)	216
Резонанс (Деркач О.О.)	218
Релаксація (Скнар О.М.)	218
Ресурс (Вознесенська О.Л.)	219
Ресурсність (Вознесенська О.Л.)	220
Рефлексія (Вознесенська О.Л.)	221
Рисунок (Вознесенська О.Л.)	221
Ритуал (Гундертайло Ю.Д.)	222
Роджерс Наталі (Вознесенська О.Л.)	223
Російська Арт-терапевтична асоціація (Вознесенська О.Л.)	225
Рух (Мова Л.В.)	225
Символ (Бреусенко-Кузнецов О.А.)	227
Символіка ліній та форм (Гундертайло Ю.Д.)	228
Симптоматична і символічна творчість (Бреусенко-Кузнецов О.А.)	229
Скульптура (Вознесенська О.Л.)	230
Соколов Дмитро Юрійович (Бреусенко-Кузнецов О.А.)	230
Соматичне навчання (Мова Л.В.)	231
Спів мантр (Деркач О.О.)	232
Спільна творчість (Сидоркіна М.Ю.)	234
Спільне створення казки (Бреусенко-Кузнецов О.А.)	236
Спільний малюнок (Вознесенська О.Л.)	237
Сублімація (Вознесенська О.Л.)	239
Супервізія в арт-терапії (Скнар О.М.)	240
Танець (Вознесенська О.Л., Мова Л.В.)	242
Танцювально-рухова терапія (Мова Л.В.)	243
Танцювально-рухова терапія: теоретичні засади (Мова Л.В.)	245
Творчий продукт (Вознесенська О.Л.)	248

Творчий процес (Вознесенська О.Л.).....	248
Творчість (Сидоркіна М.Ю.).....	249
Терапія виразними мистецтвами (Вознесенська О.Л.).....	252
Терапія візуальними мистецтвами (Вознесенська О.Л.).....	254
Терапія творчим самовираженням (Вознесенська О.Л.).....	254
Техніка «Створення легенди за опірними словами» (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	255
Тісто. Матеріали пластичні для ліплення (Вознесенська О.Л.).....	257
Тонінг (Деркач О.О.).....	257
Триадність арт-терапії (Вознесенська О.Л.).....	258
Фактори психотерапевтичного впливу в арт-терапії (Вознесенська О.Л.).....	259
Фарби. Матеріали для малювання (Вознесенська О.Л.).....	259
Фелт-терапія (Вознесенська О.Л., Галіцина Л.В.).....	261
Фельденкрайз Моше Пінхас (Скнар О.М.).....	263
Фельденкрайза метод (Мова Л.В.).....	264
Фломастери. Матеріали для малювання (Вознесенська О.Л.).....	266
Фокс Джонатан (Савінов В.В.).....	267
Фольга. Матеріали пластичні для ліплення (Вознесенська О.Л.).....	267
Фольклор (Вознесенська О.Л., Мова Л.В.).....	268
Форми арт-терапії (Вознесенська О.Л.).....	269
Фототерапія (Вознесенська О.Л.).....	272
Франц Марія-Луїза фон (Бреусенко-Кузнецов О.А.).....	274
Фройд Зігмунд (Бреусенко-Кузнецов О.А., Гундертайло Ю.Д.).....	275
Хоку (Вознесенська О.Л.).....	277
Хілл Едріан (Вознесенська О.Л.).....	278
Чампернон Ірен (Вознесенська О.Л.).....	279
Чейс Маріан (Вознесенська О.Л., Мова Л.В.).....	279
Юнг Карл Густав (Бреусенко-Кузнецов О.А., Гундертайло Ю.Д.).....	281
Колектив авторів:	283
Бреусенко-Кузнецов Олександр Анатолійович.....	283
Вознесенська Олена Леонідівна.....	284
Галіцина Людмила Вікторівна.....	285
Гундертайло Юлія Данилівна.....	287
Деркач Оксана Олексіївна.....	288
Мова Людмила.....	290
Наumenко (Аржанова) Олена Миколаївна.....	292
Савінов Володимир Вікторович.....	293
Скнар Оксана Миколаївна.....	294
Сидоркіна Марина Юрійівна.....	296
Наукова експертиза:	297
Подкоритова Лариса Олександрівна.....	293
Зміст	299